

Geografiska skillnader i psykisk hälsa

Det här temanumret handlar om geografiska skillnader i psykisk hälsa, ett komplicerat forskningsområde eftersom orsakerna till psykisk sjukdom och ohälsa är multifaktoriella och därför att geografiska studier kräver speciell kunskap. Få forskare besitter själva all denna kunskap och därför finns det behov av att inkludera forskare från olika vetenskapliga discipliner i studier om geografiska skillnader i psykisk hälsa.

I flera länder har man sedan länge studerat geografiska variationer i hälsa men i Sverige har detta inte rönt lika stor uppmärksamhet förrän på senare tid. Forskning om platsens eller kontextens betydelse för hälsan har ökat, kanske delvis beroende på bättre statistiska analysmetoder, så kallade multinivåanalyser, men kanske också beroende på ett ökat intresse för sociokulturella faktorer som inverkan på människors känsla av sammanhang. Även globaliseringens inverkan på lokalsamhällen och dess invånare, deras möjligheter till försörjning och förutsägbarhet, är av intresse för att förstå människors livsvillkor och hälsa.

Att det finns geografiska skillnader i psykisk hälsa i Sverige visar exempelvis Socialstyrelsens folkhälsoberättelse (2005) där andelen personer med psykisk ohälsa är högre i storstadsområden jämfört med mindre städer och landsbygd. Försäkringskassans statistik visar också att psykiatriska diagnosers andel som skäl för nybeviljade sjuk- och aktivitetsersättningar är högre i södra Sverige jämfört med

övre Norrland. Flera svenska epidemiologiska studier har också funnit en högre förekomst av schizofreni, psykoser och depression i större städer jämfört med landsbygd, vilket är i analogi med internationella studier. Däremot finns inte lika många epidemiologiska studier som funnit motsatsen, en högre förekomst av psykisk sjukdom och ohälsa i landsbygdsregioner, men detta kan bero på att färre studier har fokuserat på landsbygden eller, att psykisk sjukdom döljs bakom andra faktorer, exempelvis en förhöjd alkoholkonsumtion (självmedicinering) eller andra diagnoser.

I detta temanummer är forskare från geografi, sociologi, socialmedicin, antropologi och religion inbjudna för att diskutera geografiska skillnader i psykisk hälsa utifrån sin vetenskapliga diskurs. Naturligtvis studerar även forskare inom andra discipliner detta, exempelvis etnologi och hälsoekonomi och deras perspektiv är av samma intresse i diskussionen, men av tidsskäl ingår inte fler artiklar. Min förhoppning är att detta temanummer i Socialmedicinsk tidskrift kan öka förståelsen för geografiska skillnader i psykisk hälsa och uppmuntra till fler tvärvetenskapliga studier i ämnet. Därmed ökar kunskapen om den psykiska hälsans determinanter, hur dessa kan förstås, förklaras och mätas och därmed även kunskapsbasen för prevention.

Lena Andersson
temaredaktör